

ΥΓΙΕΙΝΗ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Τ Ε Υ Χ Ο Σ 2

ΑΠΡΙΛΙΟΣ-ΜΑΙΟΣ-ΙΟΥΝΙΟΣ 2000

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΥΓΙΕΙΝΗΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

- Βιομηχανικά Ατυχήματα Μεγάλης Έκτασης
- Τηλεεργασία
- Ένθετο: Ασθένειες από Μηχανικές Δονήσεις
- Ποιότητα Στην Εργασία για Εργασία Ποιότητας

Περιεχόμενα

- ▶ **Τα Νέα του ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε.**
  - ✓ **Ερευνητικές δραστηριότητες:**
    - Μελέτη της θέσης εργασίας των Τεχνικών Δικτύου στις Καλωδιακές Βλάβες του ΟΤΕ 1
    - Ερευνητικοί Φορείς και Μέτρα Πρόληψης Επιχειρήσεων στην Ελλάδα..... 1
  - ✓ **Νέες Εκδόσεις μας:**
    - Υγιεινή και Ασφάλεια των Εργαζομένων στον Κλάδο Επεξεργασίας του Κρέατος..... 2
  - ✓ **Σεμινάρια:**
    - Προγράμματα Κατάρτισης που θα υλοποιηθούν τη χρονική περίοδο Σεπτεμβρίου-Δεκεμβρίου 2000 3
- ▶ **Αλληλογραφία** 2
- ▶ **Βιομηχανικά Ατυχήματα Μεγάλης Έκτασης**
Διαχείριση της επικινδυνότητας στην Ελλάδα της Εύης Γεωργιάδου..... 4-5
- ▶ **Τηλεεργασία**
Επιπτώσεις στην υγεία και ασφάλεια των εργαζομένων του Θανάση Σαμαρά 6-7
- ▶ **Πυξίδα για την υγεία και την ασφάλεια:**
Ασθένειες από Μηχανικές Δονήσεις
Επιμέλεια: Σπύρος Δρίβας ..... Ένθετο
- ▶ **Διεθνές Περισκόπιο**
  - "Η Εθνική Υπηρεσία της Γαλλίας για τη Βελτίωση των Συνθηκών Εργασίας"..... 8-9
  - Διεθνές Κέντρο Πληροφοριών Επαγγελματικής Ασφάλειας και Υγείας (CIS)..... 9
- ▶ **Ποιότητα Στην Εργασία για Εργασία Ποιότητας**
του Χρήστου Α. Ιωάννου 10-11
- ▶ **Επικαιρότητα**
  - ✓ **Νομοθετικές Εξελίξεις**
    - Οδηγία 1999/77/ΕΚ της Ε.Ε..... 12
    - Νέα Οδηγία Seveso II 12
  - ✓ **Συνέδρια - Ημερίδες** 13
- ▶ **Βιβλιοπαρουσίαση**
Encyclopaedia of Occupational Health and Safety 13

Σημείωμα της Σύνταξης

Φίλες και φίλοι, θα θέλαμε να σας ευχαριστήσουμε για τη θερμή υποδοχή που έτυχε αυτή μας η προσπάθεια καθώς και για τις υποδείξεις ή τις σκέψεις σας. Ο σκοπός του περιοδικού είναι διπλός: αφενός μεν να προσφέρει τεκμηριωμένες γνώσεις σε θέματα Υγείας και Ασφάλειας της Εργασίας, αφετέρου δε να καταστεί ανοιχτό βήμα για τη διατύπωση όλων των απόψεων. Στα πλαίσια λοιπόν αυτά εγκαινιάζουμε μια στήλη αλληλογραφίας όπου οι εμπειρίες των αναγνωστών θα γίνονται κτήμα όλων. Περισσότερες πληροφορίες θα διαβάσετε στη σχετική στήλη. Παράλληλα καλούμε όσους ασχολούνται με τα θέματα του περιοδικού να συνεισφέρουν στην προσπάθεια για την κάλυψη όσο το δυνατόν ευρύτερου φάσματος προβληματισμών.

Η τηλεεργασία, τα βιομηχανικά ατυχήματα μεγάλης έκτασης (BAME), η ποιότητα στην εργασία καθώς και θέματα από το διεθνή χώρο αναπτύσσονται στο τεύχος αυτό. Στο ένθετο συνεχίζουμε την παρουσίαση επαγγελματικών ασθενειών (ασθένειες από δονήσεις). Δεν επιθυμούμε να περιοριστούμε στο σχετικό τομέα αλλά δεδομένου ότι στη χώρα μας τα θέματα των επαγγελματικών ασθενειών θίγονται ελάχιστα, θεωρήσαμε σκόπιμο να επιμείνουμε.

**ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΥΓΙΕΙΝΗΣ
ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ**

**Περιοδικό του Ελληνικού Ινστιτούτου Υγιεινής
και Ασφάλειας της Εργασίας**

Εκδότης:

Δρ. Βασίλης Μακρόπουλος, Πρόεδρος Δ.Σ.

Συντακτική Επιτροπή:

Μηνάς Αναλυτής, Εύη Γεωργιάδου
Σπύρος Δοντάς, Εβίτα Καταγή, Θανάσης Σαμαράς

Τηλ.: (01) 82 00 100, **Φαξ:** (01) 82 00 222

E-mail: periodical@elinyae.gr

Διεύθυνση στο Internet: <http://www.elinyae.gr/ekdoseis/periodiko.htm>

Διεύθυνση: Λιοσίων 143 και Θεμισίου 6, 104 45 Αθήνα

ISSN: 1108-5916

Την Έκδοση επιμελείται το Τμήμα Εκδόσεων
του Κέντρου Τεκμηρίωσης και Πληροφόρησης

Οι απόψεις και οι αναλύσεις των άρθρων και των επιστολών
δεν εκφράζουν απαραίτητα τις θέσεις του περιοδικού.

Καλλιτεχνική Επιμέλεια - Εκτύπωση:

ΚΑΜΠΥΛΗ adv. - Αντιγόνης 60 & Λένορμαν

Τηλ.: (01)5156810/20/30 - Φαξ: (01)5156811 - E-mail: kambili@otenet.gr

Μελέτη της θέσης εργασίας των Τεχνικών Δικτύου στις Καλωδιακές Βλάβες του ΟΤΕ

Το Κέντρο Εφαρμοσμένης Έρευνας του ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε., πραγματοποιεί μελέτη της θέσης εργασίας των Τεχνικών Δικτύου στις Καλωδιακές Βλάβες του ΟΤΕ, σε συνέχεια αιτήματος της Πανελληνίας Ένωσης Τεχνολόγων Μηχανικών ΟΤΕ, σχετικά με εργονομικά προβλήματα που παρουσιάζει. Σε πρώτη φάση έγινε επιτόπια ανάλυση των επίπονων στάσεων εργασίας των εργαζομένων καθώς και ευρύτερων θεμάτων ασφάλειας στα συνεργεία αυτά.

Σε δεύτερη φάση θα πραγματοποιηθούν ιατρικές εξετάσεις των εργαζομένων, δεδομένου ότι είναι εκτεθειμένοι σε μόλυβδο κατά τη διαδικασία της συγκόλλησης των συνδέσεων των τηλεφωνικών καλωδίων (μούφες). Παράλληλα έχει πραγματοποιηθεί εισαγωγή ενός ερωτηματολογίου, σχετικά με τους βασικούς κινδύνους ΥΑΕ που παρουσιάζει η θέση εργασίας των Τεχνικών Δι-

κτύου, σε μόνιμους εργαζόμενους στις καλωδιακές βλάβες του ΟΤΕ. Η ανταπόκριση ήταν σημαντική και εξάχθηκαν χρήσιμα συμπεράσματα για την πορεία της παρούσας μελέτης.

Θ. Κ.

Ερευνητικοί Φορείς και Μέτρα Πρόληψης Επιχειρήσεων στην Ελλάδα

Ολοκληρώθηκαν δύο μελέτες που εκπονήθηκαν από το Κέντρο Εφαρμοσμένης Έρευνας του Ινστιτούτου σε συνεργασία με το Κέντρο Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας (ΚΥΑΕ) του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

Σκοπός των μελετών αυτών ήταν η συλλογή και η καταγραφή ερευνητικών φορέων και επιστημόνων που έχουν εκπονήσει έρευνες σε θέματα εργασίας και υγείας, όπως και η ανάδειξη των ελληνικών επιχειρήσεων που υιο-

θέτησαν μέτρα πρόληψης σχετικά με το εργασιακό στρες, τις μυοσκελετικές διαταραχές κατά την εργασία και την υποκατάσταση των επικίνδυνων χημικών ουσιών με έμφαση στον αμίαντο και στους οργανικούς διαλύτες.

Η χρηματοδότηση των μελετών έγινε από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία, ο οποίος είναι και ο υπεύθυνος οργανισμός για την παρουσίαση των αποτελεσμάτων στο ίντερνετ.

Υγιεινή και Ασφάλεια των Εργαζομένων στον Κλάδο Επεξεργασίας του Κρέατος

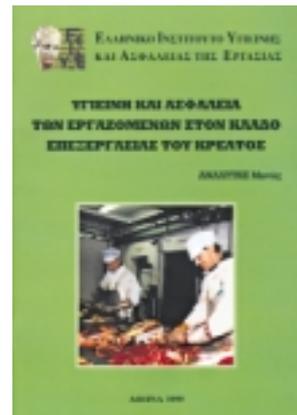
Έρευνες Διεθνών Οργανισμών αλλά και μεμονωμένες έρευνες που διεξήχθησαν από κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κατέδειξαν την αυξημένη επικινδυνότητα που παρουσιάζει ο συγκεκριμένος παραγωγικός κλάδος για τους εργαζόμενους σ' αυτόν.

Η νέα έκδοση του ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. επιχειρεί να προσδιορίσει τους παράγοντες που διαμορφώνουν το εργασιακό περιβάλλον του κλάδου, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση σ' εκείνους που επιδρούν στην υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων.

Επιπλέον παρέχει τη δυνατότητα στους εργαζόμενους να λάβουν γνώση κάποιων απλών κανόνων, η τήρηση των οποίων μπορεί να αποτρέψει δυσάρεστες καταστάσεις

που συνεπάγονται ανθρώπινο και οικονομικό κόστος. Μεταξύ άλλων μπορούν να ενημερωθούν για το ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο του κλάδου, για το βασικό εργαλείο των εργαζομένων που είναι τα μαχαίρια και τους κινδύνους από την εσφαλμένη χρήση τους, για τα μέσα ατομικής προστασίας, για τη σημασία της προσωπικής υγιεινής κλπ.

Η έκδοση αυτή διανθίζεται με μία σειρά παιδαγωγικών σκίτσων.

Αλληλογραφία

Φίλες και φίλοι,

Είμαστε στην ευχάριστη θέση να σας πληροφορήσουμε ότι από το επόμενο κιάλας τεύχος, θα υπάρχει στο περιοδικό μας στήλη αλληλογραφίας απ' όπου θα μπορεί να ακούγεται και η δική σας φωνή.

Οι προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούν οι επιστολές σας για να δημοσιεύονται είναι:

- τα κείμενα να μην ξεπερνούν 200 λέξεις και
- να είναι ενυπόγραφα

Το ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. διατηρεί το δικαίωμα της επιλογής, σε περίπτωση πληθώρας επιστολών προς δημοσίευση. Μπορείτε να στέλνετε τις επιστολές σας στη διεύθυνση του περιοδικού, με την ένδειξη «για τη στήλη αλληλογραφίας».

Στα πλαίσια της προσπάθειάς μας να δημιουργήσουμε ένα μητρώο παραληπτών που πραγματικά ενδιαφέρονται για την ύλη του περιοδικού μας, σας παρακαλούμε - αν δεν το έχετε ήδη κάνει από το πρώτο κιάλας τεύχος - να μας στείλετε τα προσωπικά σας στοιχεία και τη διεύθυνση που θέλετε να γίνεται η αποστολή με ευανάγνωστα κεφαλαία γράμματα:

- Ονοματεπώνυμο
- Ιδιότητα
- Διεύθυνση αποστολής με Τ.Κ. και Περιοχή
- Τηλέφωνο

Αν πιστεύετε ότι ο χώρος της εργασίας σας πρέπει να λαμβάνει και αυτός το περιοδικό ξεχωριστά, συμπληρώστε την επωνυμία και την πλήρη διεύθυνση:

- Επωνυμία
- Διεύθυνση αποστολής με Τ.Κ. και Περιοχή
- Τηλέφωνο

ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε., Λιοσίων 143 & Θειρσίου 6, 10445 ΑΘΗΝΑ, ή στο **Φαξ: 8200222**, ή στο **e-mail: periodical@elinyae.gr**

Προγράμματα Κατάρτισης που θα υλοποιηθούν τη χρονική περίοδο Σεπτεμβρίου - Δεκεμβρίου 2000

Το ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. στα πλαίσια του Μέτρου 5.1. του Επιχειρησιακού Προγράμματος Βιομηχανίας θα υλοποιήσει την χρονική περίοδο Σεπτεμβρίου-Δεκεμβρίου 2000, **επτά προγράμματα κατάρτισης** με θέμα «**Υγιεινή και Ασφάλεια - Πρόληψη Ατυχημάτων**» διάρκειας **150 ωρών έκαστο**, για **Τεχνικούς Ασφάλειας (ΤΑ)** και μέλη **Επιτροπών Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας (ΕΥΑΕ)** στην **Αθήνα, Θεσσαλονίκη και Ιωάννινα**. Συγκεκριμένα:

1. **ΑΘΗΝΑ - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ:** Προγράμματα Κατάρτισης για **ΤΑ** που θα υλοποιηθούν **σε πέντε μη συνεχόμενες εβδομάδες** (εβδομάδα παρά εβδομάδα), **καθημερινά από 9.00 - 15.00**.
2. **ΑΘΗΝΑ - ΙΩΑΝΝΙΝΑ:** Προγράμματα Κατάρτισης για **ΤΑ** που θα υλοποιηθούν σε **επτά εβδομάδες**, **καθημερινά από 17.00 - 21.00**. Κάθε δύο εβδομάδες θα υπάρχει κενό μίας εβδομάδας.
3. **ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ:** Πρόγραμμα Κατάρτισης για Μέλη **ΕΥΑΕ** που θα υλοποιηθεί σε **επτά εβδομάδες**, **καθημερινά από 17.00 - 21.00**. Κάθε δύο εβδομάδες θα υπάρχει κενό μίας εβδομάδας.
4. **ΑΘΗΝΑ:** Δύο Προγράμματα Κατάρτισης για στελέχη Τεχνικών Εταιρειών που ασχολούνται με τα θέματα Υ.Α.Ε. Το πρώτο θα υλοποιηθεί **σε πέντε μη συνεχόμενες εβδομάδες** (εβδομάδα παρά εβδομάδα), **καθημερινά από 9.00-15.00**. Το δεύτερο θα υλοποιηθεί **σε επτά εβδομάδες**, **καθημερινά από 17.00-21.00** (κάθε δύο εβδομάδες θα υπάρχει κενό μίας εβδομάδας).

Τα παραπάνω προγράμματα κατάρτισης είναι **επιδοτούμενα** και απευθύνονται σε **εργαζόμενους**. Στα προγράμματα αυτά μπορούν να συμμετέχουν εργαζόμενοι σε επιχειρήσεις των περιφερειών Αττικής, Κεντρικής Μακεδονίας και Ηπείρου που τους έχουν ανατεθεί καθήκοντα **ΤΑ** ή έχουν τα προσόντα που καθορίζει ο Νόμος 1568/85 και το Π.Δ. 17/96 και πρόκειται να τους ανατεθούν τα ανάλογα καθήκοντα ή είναι μέλη **ΕΥΑΕ**.

Απαιτούμενα δικαιολογητικά:

- Αίτηση συμπληρωμένη (συνημμένο έντυπο).
- Βεβαίωση του εργοδότη ή επικυρωμένο φωτοαντίγραφο βιβλιαρίου ασφαλιστικού ταμείου που να αποδεικνύει ότι οι καταρτιζόμενοι εργάζονται τουλάχιστον δύο μήνες πριν την έναρξη υλοποίησης της κατάρτισης.
- Φωτοαντίγραφο αστυνομικής ταυτότητας επικυρωμένο.
- Φωτοαντίγραφο τίτλου σπουδών επικυρωμένο.
- Δήλωση του Νόμου 1599/86 ότι ο ενδιαφερόμενος δεν έχει συμμετάσχει σε περισσότερα από δύο προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης που συγχρηματοδοτήθηκαν από το ΕΚΤ κατά το 2000.

Οι αιτήσεις θα πρέπει να υποβληθούν έως την Παρασκευή 14 Ιουλίου 2000 και ώρα 15.00 στα γραφεία του ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε., στις παρακάτω διευθύνσεις:

Στην Αθήνα: Λιοσίων 143 & Θειραίου 6, Πλ. Αττικής.

Στη Θεσσαλονίκη: 26ης Οκτωβρίου 90 (Εμπορικό Κέντρο Porto Center).

Στα Ιωάννινα: Καπλάνη 7, 1ος όροφος.

Πληροφορίες τηλ.: 8200110, 8200126

Βιομηχανικά Ατυχήματα Μεγάλης Έκτασης

Διαχείριση της επικινδυνότητας στην Ελλάδα

της Εύης Γεωργιάδου *

Η εξέλιξη της τεχνολογίας και η εκτεταμένη εφαρμογή της σε ορισμένους κλάδους όπως η χημική βιομηχανία οδήγησε στη δημιουργία πρόσθετων κινδύνων από σοβαρά τεχνολογικά ατυχήματα τα οποία είναι γνωστά με τον όρο **Βιομηχανικά Ατυχήματα Μεγάλης Έκτασης (BAME)**. Τις δυο τελευταίες δεκαετίες ονόματα πόλεων όπως Seveso, Flixborough, Mexico City, Bhopal, κ.α. έχουν γίνει συνώνυμα με βαρύτερες επιπτώσεις στο περιβάλλον και σε ανθρώπινες ζωές. Στη χώρα μας έχουν συμβεί αρκετά ατυχήματα με σοβαρές συνέπειες όπως η πυρκαγιά στην Jet Oil στη Θεσσαλονίκη (1987), το ατύχημα στην ΠΕΤΡΟΛΑ (1992) με 14 νεκρούς και 24 τραυματίες, το ατύχημα στην ΕΚΟ στη Θεσσαλονίκη (1998) με 4 νεκρούς κ.α.

Βιομηχανικό Ατύχημα Μεγάλης Έκτασης είναι ένα συμβάν όπως μεγάλη διαρροή μιας ή περισσότερων επικίνδυνων ουσιών, πυρκαγιά ή έκρηξη που προκύπτει από ανεξέλεγκτες εξελίξεις κατά τη λειτουργία μιας εγκατάστασης. Ένα τέτοιο ατύχημα προκαλεί μεγάλους κινδύνους, άμεσους ή απώτερους για την ανθρώπινη υγεία και ασφάλεια, εντός ή εκτός της εγκατάστασης, ή/και για το περιβάλλον. Τα βασικά χαρακτηριστικά των BAME είναι:

(α) **μεγάλος αριθμός νεκρών και τραυματιών** για τους οποίους απαιτείται ειδική νοσοκομειακή περίθαλψη, (β) μεγάλη πιθανότητα για **επέκταση των επιπτώσεων και εκτός του χώρου μιας εγκατάστασης**, (γ) μεγάλη πιθανότητα για δημιουργία αλυσιδωτών ατυχημάτων (**φαινόμενο domino**), (δ) **μεγάλες οδικές αρτηρίες** είναι συνήθως στη ζώνη των επιπτώσεων, (ε) αρκετές φορές απαιτείται η **εκκένωση πληθυσμού** σε μεγάλη απόσταση γύρω από το ατύχημα, (στ) για την αντιμετώπιση απαιτείται η **συνεργασία πολλών ομάδων παρέμβασης** (πυροσβεστική, τροχαία, ασθενοφόρα, τοπικές αρχές), (ζ) καταστροφικές επιπτώσεις για το **περιβάλλον**, κλπ. Πιο συγκεκριμένα **οι συνέπειες ενός BAME για τους εργαζόμενους και τους κατοίκους σε μια επικίνδυνη βιομηχανική περιοχή** μπορεί να είναι: θάνατοι, εγκαύματα, αναπνευστικά προβλήματα, βλάβες στα τύμπανα, φυσικοί τραυματισμοί από βίαιη μετατόπιση σώματος ή από εκτινάξεις θραυσμάτων και καταρρεύσεις κτιρίων, ενοχλήσεις στα

μάτια, τοξικές δηλητηριάσεις κ.α. Οι **συνέπειες για το περιβάλλον** μπορεί να είναι καταστροφές από καύση, καταστροφές από υπερπίεση, ρύπανση της ατμόσφαιρας και του εδάφους (αγροτικές καλλιέργειες, κτίρια, αντικείμενα), ρύπανση νερών (λίμνες, ρέματα, υδροφόροι ορίζοντες) κ.α.

Σε νομοθετικό επίπεδο για το ζήτημα των BAME η Ευρωπαϊκή Ένωση εξέδωσε την οδηγία 82/501/EC (Seveso) η οποία τροποποιή-

θηκε το 1982 και το 1987, ενώ το 1996 αντικαταστάθηκε από την Οδηγία 96/82/EC γνωστή και ως **Seveso II**, “για την αντιμετώπιση μεγάλων ατυχημάτων σχετιζόμενων με επικίνδυνες ουσίες”. Η εναρμόνιση της χώρας μας με την οδηγία Seveso και τις τροποποιήσεις της έγινε με τις Κοινές Υπουργικές Αποφάσεις (ΚΥΑ) 18187/272/1988 και 77119/4607/1993. Πρόσφατα έγινε η εναρμόνιση με τη Seveso II με την **ΚΥΑ 5697/590 (Φ.Ε.Κ.405/Β/29-3-2000)**, “**Καθορισμός μέτρων και όρων για την αντιμετώπιση των κινδύνων από ατυχήματα μεγάλης έκτασης σε εγκαταστάσεις ή μονάδες λόγω ύπαρξης επικίνδυνων ουσιών**”. Με βάση την απόφαση αυτή τίθεται μια σειρά μέτρων και διαδικασιών που πρέπει να ακολουθηθούν από τους υπεύθυνους των εγκαταστάσεων που υπάγονται σε αυτή, από τα αρμόδια Υπουργεία και τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, με

στόχο την πρόληψη των BAME και την ετοιμότητα αντιμετώπισης σε περίπτωση που ένα τέτοιο ατύχημα συμβεί.

Στην Ελλάδα υπάρχουν σε διάφορες περιοχές, αρκετές επικίνδυνες εγκαταστάσεις που θα μπορούσαν να προκαλέσουν BAME. Τέτοιου είδους είναι οι εγκαταστάσεις **Υγραερίων, Φυτοφαρμάκων, Λιπασμάτων, τα Διυλιστήρια Πετρελαίου κ.α.**, που παράγουν, αποθηκεύουν και διακινούν μεγάλες ποσότητες **εύφλεκτων, εκρηκτικών ή**

τοξικών ουσιών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα επικίνδυνης βιομηχανικής περιοχής αποτελεί το Θριάσιο Πεδίο, όπου τέτοιου είδους εγκαταστάσεις γειτνιάζουν με δεκάδες άλλες μικρομεσαίες επιχειρήσεις, με κατοικημένες περιοχές καθώς και με την Εθνική οδό Αθηνών-Κορίνθου. **Το μέγεθος της επικινδυνότητας αναδεικνύεται ιδιαίτερα μετά το σεισμό της Αθήνας στις 7/9/1999, δεδομένου ότι ένας νέος σεισμός ικανού μεγέθους θα μπορούσε να αποτελέσει εναρκτήριο γεγονός ενός BAME.** Σε μια τέτοια περίπτωση η ασφάλεια των εργαζομένων και των κατοίκων επικίνδυνων βιομηχανικών περιοχών δεν μπορεί να σχετίζεται μόνο με την μελέτη της στατικής επάρκειας και της ποιότητας των κτιρίων αλλά και με την εφαρμογή ή όχι των συστημάτων και διαδικασιών που αφορούν στην Υγιεινή & Ασφάλεια των Εργαζομένων (Y&AE) και στην πρόληψη

και ετοιμότητα αντιμετώπισης των BAME.

Γενικότερα, **για μια ολοκληρωμένη διαχείριση του κινδύνου είναι απαραίτητη η ουσιαστική και μάλιστα η συνδυασμένη εφαρμογή της υπάρχουσας νομοθεσίας για την Y&AE, για την προστασία του περιβάλλοντος και για τα BAME.** Σε αυτή την κατεύθυνση είναι αναγκαία η συνδυασμένη εφαρμογή της ΚΥΑ 5697/590/2000 με το Π.Δ.17/96 που προβλέπει τη *«Γραπτή εκτίμηση του επαγγελματικού κινδύνου στους ερ-*

γασιακούς χώρους» και τη *«σύνδεση εργασιακού και ευρύτερου περιβάλλοντος».* Οι Αρμόδιες Αρχές θα πρέπει άμεσα να προχωρήσουν στην δημοσιοποίηση του καταλόγου των εγκαταστάσεων που υπάγονται στην ΚΥΑ 5697/590/2000 και στην εφαρμογή των όρων της απόφασης γι' αυτές. Ιδιαίτερη σημασία έχει το ξεπέρασμα αδυναμιών που έχουν καταγραφεί κατά την εφαρμογή των ΚΥΑ 18187/272/1988 & 77119/4607/1993, όπως το γεγονός ότι για ελάχιστες επιχειρήσεις έχει εκπονηθεί το εξωτερικό Σχέδιο Αντιμετώπισης Τεχνολογικού Ατυχήματος Μεγάλης Έκτασης (ΣΑΤΑΜΕ), ζητήματα που αφορούν στην αξιολόγηση της ποιότητας των Μελετών Ασφαλείας, στις Επιθεωρήσεις κ.α. Επομένως αποκτά ξεχωριστή σημασία η ουσιαστική εφαρμογή του υπάρχοντος θεσμικού πλαισίου αλλά και η συμπλήρωση ορισμένων ελλείψεων που συμβάλλουν στο να μην εφαρ-

μόζεται αυτό αποτελεσματικά. Τέτοια ζητήματα αφορούν στην έλλειψη ουσιαστικού ελεγκτικού ρόλου των Επιτροπών Y&AE, στην σοβαρή έλλειψη ασφαλιστικής κάλυψης των εργαζομένων απέναντι στον επαγγελματικό κίνδυνο, στη μη ύπαρξη θεσμοθετημένης αποδεκτής μεθοδολογίας εκτίμησης του κινδύνου κ.α. Ένα σημαντικό επίσης ζήτημα αφορά τα έργα για τον Σχεδιασμό Έκτακτης Ανάγκης (Επιχειρησιακά Κέντρα Αντιμετώπισης Ατυχημάτων και ΣΑΤΑΜΕ για τις περιοχές Θριασίου, Θεσσαλονίκης, Πειραιά-Ο.Λ.Π.-Περάματος), τα οποία είχαν ανατεθεί από το ΥΠΕΧΩΔΕ και τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις των περιοχών, στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών και σε ιδιωτικά γραφεία μελετών. Τα έργα αυτά έχουν υλοποιηθεί ή βρίσκονται στην τελική φάση υλοποίησης και η αξιολόγησή τους στη πράξη και η ενδεχόμενη συμπλήρωσή τους αποτελεί πρώτιστο ζήτημα για την προστασία των εργαζομένων, των κατοίκων αλλά και του περιβάλλοντος σε αυτές τις περιοχές, ιδιαίτερα για την περίπτωση ενός σεισμού. ■

* Η Εύη Γεωργιάδου είναι Χημικός Μηχικός - Υποψήφια Δρ. Ε.Μ.Π., Κέντρο Εφαρμοσμένης Έρευνας του ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία:

- C. Kirchsteiger, M. Christou, G. Papadakis, Risk assessment and management in the context of the Seveso II Directive, European Commission, JRC, Italy, Elsevier 1998.
- F.P. Lees, Loss prevention in the process industries, Vol. 1-3, Butterworth-Heinemann, Oxford 1996.
- Πρακτικά της Ημερίδας ΤΕΕ με θέμα «Επικινδυνότητα βιομηχανικών εγκαταστάσεων», Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, Αθήνα, Ιανουάριος 1999.
- Seveso 2000 - European Conference, «Risk management in the European Union of 2000: The challenge of implementing Seveso II», Conference Proceedings, Athens, November 1999.

ΤΗΛΕΕΡΓΑΣΙΑ

Επιπτώσεις στην υγεία και ασφάλεια των εργαζομένων

του Θανάση Σαμαρά *

Οι εξελίξεις στην τεχνολογία των τηλεπικοινωνιών και των ηλεκτρονικών υπολογιστών δημιουργούν νέα δεδομένα τόσο στις εργασιακές σχέσεις όσο και στους εργασιακούς χώρους. Πρόσφατα, πρωινή εφημερίδα των Αθηνών είχε στον τίτλο του κεντρικού πρωτοσέλιδου άρθρου της ότι «το 30% των απασχολούμενων θα εργάζεται στο σπίτι του» στο άμεσο μέλλον και ότι «σε 1,2 εκατομμύρια θα φθάσουν οι χρήστες του ίντερνετ το 2001».

Οι συνέπειες τέτοιων εξελίξεων στην κοινωνία δεν είναι εύκολο να προσδιορισθούν αν και έχουν απασχολήσει πολλούς φορείς, κοινωνικές ομάδες και ερευνητές σε παγκόσμιο αλλά και εθνικό επίπεδο. Μελέτες προβλέπουν την αύξηση της μερικής απασχόλησης και της εργασίας στο σπίτι. Οι αλλαγές αυτές στον κόσμο της εργασίας προβάλλονται από πολλούς ως λύση στο πρόβλημα της ανεργίας και της

φρονται, σύντομα θα μειωθεί η διαφορά με το μέσο ευρωπαϊκό επίπεδο, το οποίο επίσης συνεχώς αυξάνεται και τείνει να φθάσει τα υψηλά επίπεδα των Σκανδιναβικών χωρών και αυτών της Βορείου Αμερικής, που ξεπερνούν το 50%.

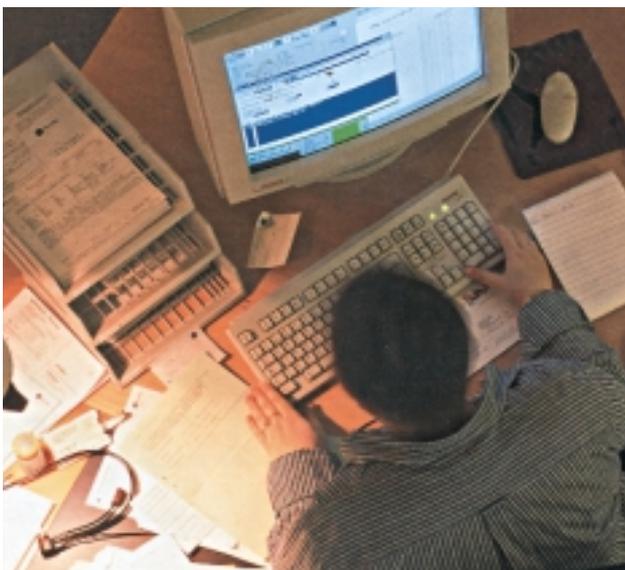
Υπολογίζεται ότι 2,3 εκατομμύρια άμεσες θέσεις εργασίας προσφέρονται από εταιρείες που σχετίζονται με το ίντερνετ και ότι αυξάνονται συνεχώς, με υψηλούς ρυθμούς. Οι θέσεις αυτές το 1998, ήταν 1,6 εκατομμύρια. Η εισαγωγή των νέων αυτών τεχνολογιών είναι ένας από τους παράγοντες που τόνωσαν την οικονομία των Η.Π.Α. Η Ευρωπαϊκή Ένωση ακολουθεί τον ίδιο δρόμο. Με την πρωτοβουλία «eEurope» επιδιώκει, τα επόμενα χρόνια, να επωφεληθεί τα μέγιστα από τις νέες τεχνολογίες. Οι αλλαγές αυτές επηρεάζουν πολλές δραστηριότητες της ζωής και θα έχουν σημαντικό αντίκτυπο και στις συνθήκες εργασίας.

Σκόπιμο είναι να επισημάνουμε (α) τη σημασία των τεχνολογικών - τηλεπικοινωνιακών εξελίξεων για την έρευνα, την πληροφόρηση και την εκπαίδευση των πολιτών και (β) την είσοδο των ηλεκτρονικών υπολογιστών σε ολόένα και περισσότερους τομείς της ζωής, καθώς και τις επιπτώσεις που απορρέουν από αυτήν, για την υγεία όσων τους χρησιμοποιούν, είτε είναι εργαζόμενοι είτε όχι.

Τηλεεργασία είναι μία από τις κύριες νέες μορφές εργασίας που εμφανίσθηκαν ύστερα από τις εξελίξεις στην τεχνολογία των ηλεκτρονικών υπολογιστών και των τηλεπικοινωνιών. Είναι η εργασία που γίνεται μακριά από τους παραδοσιακούς χώρους εργασίας και τον εργοδότη. Συνήθως γίνεται στο σπίτι του εργαζομένου. Έχει δε ως προϋπόθεση ένα αξιόπιστο δίκτυο επικοινωνίας και τον απαραίτητο τεχνολογικό εξοπλισμό, με βάση τον ηλεκτρονικό υπολογιστή.

Με την εμφάνιση των νέων τεχνολογιών και την αύξηση των δραστηριοτήτων του Τομέα των Υπηρεσιών στις ανεπτυγμένες χώρες, εμφανίσθηκαν νέες μορφές επαγγελματικού κινδύνου. Η χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών, των τηλεπικοινωνιών, οι οθόνες οπτικής απεικόνισης, ο φωτισμός στο χώρο εργασίας, η θέση του ανθρώπινου σώματος εμπρός στον υπολογιστή, τα αυξημένα ωράρια, οι απαιτήσεις για παραγωγή, οι ταχύτατα επαναλαμβανόμενες κινήσεις των χεριών, κλπ., μπορεί να επιφέρουν βλάβες στην υγεία των εργαζομένων. Έτσι έχουμε αύξηση των μυοσκελετικών διαταραχών, συμπεριλαμβανομένων των κακώσεων από επαναλαμβανόμενη καταπόνηση, των ψυχολογικών διαταραχών, του στρες και άλλων επαγγελματικών παθήσεων.

→

ανάπτυξης ενώ άλλοι κρούουν τον κώδωνα του κινδύνου για τις αρνητικές επιπτώσεις που μπορεί να έχουν στις εργασιακές σχέσεις, στην ψυχολογία των εργαζομένων και στην κοινωνία γενικότερα.

Στην Ελλάδα οι αριθμοί χρηστών των νέων αυτών τεχνολογιών είναι ακόμη χαμηλοί και έτσι οι συνέπειες είναι περιορισμένες. Υπολογίζεται ότι μόλις το 5% περίπου του πληθυσμού έχει πρόσβαση στο ίντερνετ. Είναι όμως δεδομένο ότι, με τους ραγδαίους ρυθμούς ανάπτυξης που καταγρά-

Στις Η.Π.Α., σύμφωνα με τη Διεύθυνση για την Επαγγελματική Ασφάλεια και Υγεία (O.S.H.A.), 1,8 εκατομμύρια εργαζόμενοι βιώνουν μυοσκελετικές διαταραχές που προέρχονται από την εργασία τους, όπως κακώσεις από επαναλαμβανόμενη καταπόνηση ή υπερκόπωση. Από αυτούς, περίπου 600.000 χάνουν χρόνο από την εργασία τους έως ότου αποθεραπευτούν. Λόγω της μακράς περιόδου ανάρρωσης που πολλές φορές απαιτείται για τέτοιου είδους παθήσεις, το κόστος για την αποζημίωσή τους ανέρχεται στο ένα τρίτο του συνολικού κόστους αποζημίωσης των εργατικών ατυχημάτων και των επαγγελματικών ασθενειών.

Στην περίπτωση της τηλεεργασίας, ο επαγγελματικός κίνδυνος μεταφέρεται στο σπίτι του εργαζομένου.

Σύμφωνα με τη Βασιλική Ένωση για την Πρόληψη των Ατυχημάτων (R.S.P.A.), στα σπίτια του Ηνωμένου Βασιλείου γίνονται 2,8 εκατομμύρια ατυχήματα το χρόνο. Από αυτά, τα 1,8 αφορούν ενήλικες, εκ των οποίων τα 4.000 είναι θανατηφόρα. Αν και είναι αδύνατον να προσδιορισθεί πόσα από τα ατυχήματα αυτά σχετίζονται με την εργασία, ένα μεγάλο μέρος τους έχει θύματα εργαζόμενους, συμπέρασμα που εύκολα εξάγεται (α) από τους ρυθμούς που αυξάνονται οι εργαζόμενοι που απασχολούνται, έστω κάποιες από τις ημέρες της εβδομάδας, στο σπίτι και (β) από το γεγονός ότι στο Η.Β. υπολογίζεται ότι αυτοί ήδη υπερβαίνουν τα 4 εκατομμύρια.

Από τα πρώτα προβλήματα που προκύπτουν είναι αυτό της φύσης της εργασιακής σχέσης. Είναι αυτοαπασχολούμενος ο τηλεεργαζόμενος ή ασκεί εξαρτημένη εργασία; Είναι επιχειρηματίας ή επαγγελματίας που εργάζεται και στο γραφείο και στο σπίτι; Με τον έντονο ανταγωνισμό της εποχής που διανύουμε, παρατηρείται ολοένα και περισσότερο η προσπάθεια για μείωση του κόστους του τελικού προϊόντος. Έτσι, επιχειρήσεις που επιδιώκουν υπεροχή με αθέμιτο ανταγωνισμό, περικόπουν δαπάνες μετατρέποντας το προσωπικό τους σε «αυτοαπασχολούμενους» στο σπίτι. Εκτός της μείωσης των δαπανών σε μισθούς

και ασφάλιστρα, αποφεύγουν και τις υποχρεώσεις τους για την προστασία των εργαζομένων από τους επαγγελματικούς κινδύνους.

Από τις βασικές επιπτώσεις της τηλεεργασίας στην υγεία και ασφάλεια των εργαζομένων είναι, στις περισσότερες περιπτώσεις, η απουσία προστασίας που προσφέρει το νομοθετικό πλαίσιο και ο ελεγκτικός μηχανισμός με την επιθεώρηση.

Πολύ δύσκολη γίνεται η πληροφόρηση των τηλεεργαζομένων, όπως επίσης και η συμμετοχή τους σε προγράμματα σχεδιασμένα από την κεντρική υπηρεσία πρόληψης με στόχο τη μείωση των συνεπειών του επαγγελματικού κινδύνου. Η ήδη ελλειμματική κατάσταση στην καταγραφή των ατυχημάτων και ασθενειών, γίνεται ακόμη πιο προβληματική και ελλιπής. Το ίδιο συμβαίνει με την εκτίμηση του επαγγελματικού κινδύνου και την εκπαίδευση των εργαζομένων.

Πρέπει να τονίσουμε την απουσία, στην τηλεεργασία, Επιτροπών Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας, όπως και Τεχνικών Ασφαλείας και Ιατρών Εργασίας, που προβλέπει η νομοθεσία σε επίπεδο επιχείρησης. Ο τηλεεργαζόμενος είναι σχετικά απομονωμένος και δεν έχει τη δυνατότητα να συμβουλευτεί τους ειδικούς για τον εργονομικό σχεδιασμό της θέσης εργασίας του, ούτε για τον προγραμματισμό διαλειμάτων και την τήρηση ωραρίων. Η απομόνωσή του αυτή, επίσης, δεν του επιτρέπει να συζητήσει, να ανταλλάξει απόψεις με συναδέλφους του, ώστε να εκτιμήσει έγκαιρα τη σημασία του μωδιάσματος, του αισθήματος νυγμών, των διαπεραστικών πόνων, της αδυναμίας και άλλων κοινών συμπτωμάτων των κακώσεων από επαναλαμβανόμενη καταπόνηση.

Η τηλεεργασία, σύμφωνα με τα έως τώρα στοιχεία κατ' εξοχήν γυναικεία απασχόληση, αμείβεται κυρίως με αποκοπή, με το κομμάτι ή με ποσοστά. Αυτό οδηγεί σε αυξημένους ρυθμούς και ωράρια, με αποτέλεσμα τον υψηλότερο βαθμό επικινδυνότητας και τη μεγαλύτερη πιθανότητα βλάβης της υγείας του εργαζομένου. Υπολογίζεται ότι οι εργαζόμενοι που αμείβονται μ' αυτόν τον τρόπο, υφίστανται έως και

δέκα φορές περισσότερες μυοσκελετικές διαταραχές.

Στα παραπάνω θα πρέπει να προσθέσουμε τις επιπτώσεις της απομόνωσης στην ψυχολογία των τηλεεργαζομένων, τα προβλήματα από την ανάμιξη της εργασίας με την οικογενειακή και κοινωνική ζωή και τα προβλήματα της κοινωνικής ασφάλισης.

Όλα αυτά τα προβλήματα πρέπει να λυθούν με νομοθετικές ρυθμίσεις αλλά και πρακτικές παρεμβάσεις. Όλες οι επιχειρήσεις πρέπει να τηρούν τους κανόνες προστασίας των εργαζομένων από τον επαγγελματικό κίνδυνο με την ίδια αυστηρότητα που δηλώνουν τις δραστηριότητές τους στην εφορία. Επιχειρήσεις που παραβιάζουν τους κανόνες αυτούς ή χρησιμοποιούν τεχνάσματα για να αποποιηθούν των ευθυνών τους και, με αθέμιτο ανταγωνισμό, να πετύχουν υπεροχή, δεν πρέπει να έχουν τη δυνατότητα της τηλεεργασίας.

Εάν είναι τόσο δύσκολο να φθάσει το μήνυμα για την προστασία της υγείας και ασφάλειας των εργαζομένων στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, όπως πολύ σωστά έχει επισημανθεί σε εθνικό αλλά και ευρωπαϊκό επίπεδο, τότε πόσο δύσκολο είναι να φθάσει στους τηλεεργαζόμενους; ■

* Ο Θανάσης Σαμαράς είναι Μαθηματικός, Υπεύθυνος του Κέντρου Τεκμηρίωσης και Πληροφόρησης του ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε.

ΠΗΓΕΣ:

1. P. Huuhtanen, The health and safety issues for teleworkers in the European Union. Consolidated Report. European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions. 1997.
2. The legal and contractual situation of teleworkers in the European Union. Consolidated Report. European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions. 1997.
3. O.S.H.A. National News Release. November 1999.
4. Changing World of Work. Magazine of the European Agency for Safety and Health at Work. 2000.
5. Η πρωτοβουλία eEurope και η κοινωνία της πληροφορίας. Ευρωπαϊκή Επικαιρότητα. Φεβρουάριος 2000.

Πυξίδα για την υγεία και την ασφάλεια

Ασθένειες από Μηχανικές Δονήσεις

ΕΝΘΕΤΟ Ν° 2

Θέματα
Επαγγελματικής
Υγείας: Ν° 2

Γενικά:

Η χρήση μηχανών ή και εργαλείων που παράγουν δονήσεις ή κραδασμούς, με άμεση ή έμμεση μετάδοση στον ανθρώπινο οργανισμό, έχουν ως αποτέλεσμα την μεταφορά μηχανικής ενέργειας στον εργαζόμενο άνθρωπο. Συνέπεια αυτού είναι η εμφάνιση μιας ευρείας συμπτωματολογίας που χαρακτηρίζει την έκθεση στις δονήσεις.

Οι δονήσεις είναι μηχανικές ταλαντώσεις που μεταφέρονται μέσω στερεών σωμάτων και χαρακτηρίζονται από φυσικά μεγέθη, τα κυριότερα των οποίων είναι:

- ▶ η περίοδος (T)
- ▶ η συχνότητα (n), με μονάδα μέτρησης το Hertz (Hz)
- ▶ το πλάτος, που εκφράζεται σε cm
- ▶ η ταχύτητα, μετράται σε cm/sec
- ▶ η επιτάχυνση, μετράται σε m/sec²

Ο μηχανισμός με τον οποίον επιδρούν οι μηχανικές δονήσεις στον ανθρώπινο οργανισμό είναι σύνθετος και συνάρτηση πολλών μεταβλητών. Η μεταφορά μηχανικής ενέργειας (δονήσεων/κραδασμών) στο ανθρώπινο σώμα πραγματοποιείται κυρίως:

- δια μέσου της «επιφάνειας στήριξης» του ανθρώπινου σώματος από το μέσο που δονείται.
- δια μέσου του άξονα χειρός-βραχίονα (πηχεοκαρπικός άξονας) όταν ο εργαζόμενος χειρίζεται διάφορα κρουστικά ή περιστρεφόμενα εργαλεία.

Η μηχανική ενέργεια και τα φυσικά μεγέθη που την χαρακτηρίζουν (πλάτος, ταχύτητα, επιτάχυνση) αποτελούν τον «συντελεστή καταπόνησης» όχι μόνο των οργάνων και ιστών που βρίσκονται σε άμεση επαφή με την πηγή της ενέργειας, αλλά και των οργάνων και ιστών στα οποία η ενέργεια μεταφέρεται δια μέσου των ενδιάμεσων δομών.

Επίσης, σημαντική παράμετρος για την εκτίμηση των κραδασμών στον οργανισμό αποτελεί το φάσμα συχνοτήτων των μηχανικών δονήσεων.

Το ανθρώπινο σώμα αντιδρά διαφορετικά στις χαμηλές από ότι στις υψηλές συχνότητες.

Στις δονήσεις με συχνότητα 1-2 Hz (χαμηλές δονήσεις) το ανθρώπινο σώμα αντιδρά σαν ομοιογενής μάζα, ενώ στις δονήσεις με συχνότητα πάνω από 20 Hz (υψηλές δονήσεις) αντιδρά σαν ένα σύνθετο σύστημα αποτελούμενο από διαφορετικά μέρη, το καθένα με ιδιαίτερη συμπεριφορά ανάλογη των φυσικών χαρακτηριστικών που το διακρίνουν, όπως η ελαστικότητα και η αδράνεια.

Απασχόληση:

Οι εργαζόμενοι εκτίθενται σε μηχανικές δονήσεις χρησιμοποιώντας:

- ▶ γεωργικές μηχανές
- ▶ επίγεια μέσα μεταφοράς
- ▶ εναέρια μέσα μεταφοράς και ειδικότερα ελικόπτερα
- ▶ αεροτρύπανα και αερόσφουρα
- ▶ αλυσοπρίονα
- ▶ άλλα κρουστικά ή περιστρεφόμενα φορητά εργαλεία

Μέθοδοι Μέτρησης και Οριακές Τιμές Έκθεσης:

Η μέτρηση των δονήσεων πρέπει να γίνεται σύμφωνα με τις διατάξεις και τα όργανα που καθορίζονται από το Διεθνές Πρότυπο ISO 5349.

Ο Διεθνής Οργανισμός Τυποποίησης επεξεργάστηκε το πρότυπο ISO 2631/1978, το οποίο προτείνει Οριακές Τιμές για την έκθεση σε μηχανικές δονήσεις που προσβάλλουν όλο το ανθρώπινο σώμα.

Επίσης, το EN 25349/93 αναφέρεται στις Οριακές Τιμές Έκθεσης (ΟΤΕ), που προσβάλλουν τον πηγεοκαρπικό άξονα μετάδοσης των δονήσεων/κραδασμών, όπου επίσης αναφέρονται οι ΟΤΕ και οι συστάσεις της Αμερικάνικης Εταιρίας Κυβερνητικών Υγειονολόγων Βιομηχανίας (ACGIH).

Παθολογία και Συμπτώματα:

Η επίδραση των δονήσεων στον ανθρώπινο οργανισμό, μπορεί να προκαλέσει σοβαρές βλάβες και διαταραχές στις φυσιολογικές λειτουργίες, καθώς και διάφορες ανατομικές αλλοιώσεις.

Επίσης, η έκθεση σε μηχανικές δονήσεις προκαλεί και ψυχολογικές διαταραχές, που είναι ικανές να επηρεάσουν αρνητικά την γενικότερη κατάσταση της ψυχικής ευεξίας του ατόμου, μειώνοντας την ικανότητα αντίδρασης του οργανισμού στα εξωτερικά ερεθίσματα και κατά συνέπεια αυξάνοντας τις πιθανότητες πρόκλησης ατυχήματος.

- Οι δονήσεις που επιδρούν σε όλο το ανθρώπινο σώμα εντάσσονται στο φάσμα των χαμηλών (0-2 Hz) και μέσων συχνοτήτων (2-20 Hz). Η επαγγελματική έκθεση εντοπίζεται κύρια στις οικοδομικές και εξορυκτικές δραστηριότητες, στην γεωργία και στις μεταφορές εν γένει.

Πλήττουν κυρίως τους εργαζόμενους που βρίσκονται στην όρθια καθώς και στην καθιστική στάση, προκαλώντας την εμφάνιση διάφορων συμπτωμάτων, όπως:

- ✓ ναυτία
- ✓ υπέρταση

- ✓ διαταραχές καρδιακού ρυθμού
- ✓ δυσκολίες στην χώνεψη
- ✓ γενική δυσφορία
- ✓ δύσπνοια
- ✓ διαταραχές στην ισορροπία και στις κινήσεις
- ✓ βλάβες στην σπονδυλική στήλη κλπ.

Έχουν επίσης παρατηρηθεί ηλεκτροκαρδιογραφικές διαταραχές, παθήσεις του ήπατος και του γαστρεντερικού συστήματος καθώς και ασταθής αρχικά υπέρταση στους οδηγούς των επίγειων μέσων μεταφοράς.

- Οι δονήσεις που εντάσσονται στο φάσμα των συχνοτήτων μεταξύ 10-50 Hz, προσβάλλουν τα οστά και τις αρθρώσεις κυρίως των άκρων και της σπονδυλικής στήλης προκαλώντας εκφύλιση του σκελετού.
  - Οι δονήσεις των συχνοτήτων πάνω από 50 Hz όπως αυτές που προκαλούνται από τα τρυπάνια, τα αλυσοπρίονα και άλλα κρουστικά ή περιστρεφόμενα εργαλεία, προκαλούν διάφορες νευροαγγειακές παθήσεις και ευθύνονται για την κλινική εικόνα που χαρακτηρίζει το «φαινόμενο Raynaud» ή σύμπτωμα του «λευκού δακτύλου».
- Ευθύνονται επίσης για αρθροπάθειες κυρίως του αγκώνα και για την νέκρωση του μηννοειδούς οστού.

Διάγνωση και Περιοδικός Ιατρικός έλεγχος:

Η διάγνωση των παθήσεων που εκδηλώνονται με την επαγγελματική έκθεση στις δονήσεις/κραδασμούς, βασίζεται στο επαγγελματικό ιστορικό, στα κλινικά και εργαστηριακά ευρήματα.

Η Ιατρική παρακολούθηση (σύμφωνα και με την κείμενη νομοθεσία για την υγεία και ασφάλεια της εργασίας), περιλαμβάνει:

- ✓ τον πρώτο ιατρικό έλεγχο των εργαζομένων.
- ✓ τον περιοδικό ιατρικό έλεγχο των εκτεθειμένων εργαζομένων.

Η πρώτη ιατρική εξέταση, συμπεριλαμβανομένων και των εργαστηριακών εξετάσεων πραγματοποιείται αμέσως μετά την πρόσληψη, για την σωστή τοποθέτηση του εργαζόμενου στην παραγωγική διαδικασία.

Ο περιοδικός ιατρικός έλεγχος πραγματοποιείται τουλάχιστον μια (1) φορά τον χρόνο και περιλαμβάνει πλήρη κλινική εξέταση. Συμπληρώνεται δε από μια σειρά στοχευμένων εργαστηριακών εξετάσεων όπως πληθυσμογραφία, αγγειοσκοπία των δακτύλων του χεριού, θερμογραφία, Doppler, ακτινογραφία του καρπού και αν κριθεί αναγκαία ακτινογραφία της σπονδυλικής στήλης.

Πρόληψη:

Η τεχνική πρόληψη περιλαμβάνει μια σειρά από ενέργειες που αποσκοπούν στην μείωση των μεταφερόμενων δονήσεων, στον περιορισμό των δονήσεων στην πηγή τους, καθώς και στην μείωση του χρόνου έκθεσης στον βλαπτικό παράγοντα.

Για την πρόληψη των δονήσεων του άξονα χειρός-βραχίονα (πηχεοκαρπικός άξονας) συνιστάται η χρήση:

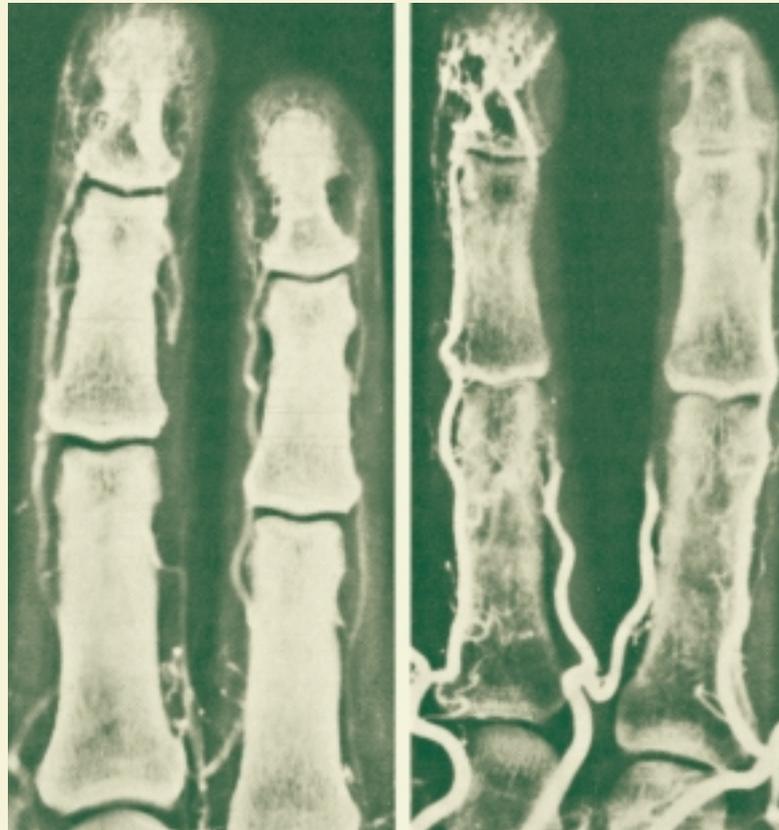
- ✓ αντικραδασμικών εργαλείων
- ✓ αντικραδασμικών γαντιών
- ✓ κατάλληλων πρακτικών εργασίας που διατηρούν τα χέρια του εργαζόμενου και το υπόλοιπο σώμα του ζεστά και ελαχιστοποιούν την επαφή μεταξύ του εργαζόμενου και του δονητικού εργαλείου.

Νομοθεσία:

Οι παθήσεις που οφείλονται στην επαγγελματική έκθεση σε μηχανικές δονήσεις ή κραδασμούς συμπεριλαμβάνονται στον κατάλογο των επαγγελματικών ασθενειών που καθορίζονται στο άρθρο 40 του Κανονισμού του Ι.Κ.Α. (ΦΕΚ 132/12.2.1979).

Στο άρθρο αυτό προσδιορίζεται σαν ελάχιστος χρόνος απασχόλησης για την αναγνώριση αυτών των παθήσεων σαν επαγγελματικές ασθένειες, οι 6 μήνες.

Αρτηριοπάθεια από επαγγελματική έκθεση σε μηχανικές δονήσεις.

“Η Εθνική Υπηρεσία της Γαλλίας για τη Βελτίωση των Συνθηκών Εργασίας”

(Agence Nationale pour l' Amélioration des Conditions de Travail: A.N.A.C.T.)

Μεταξύ των εμπλεκομένων φορέων σε θέματα πρόληψης του επαγγελματικού κινδύνου αλλά και σε θέματα γενικότερης βελτίωσης του εργασιακού περιβάλλοντος μέσα στις επιχειρήσεις, συγκαταλέγεται και η Εθνική Υπηρεσία της Γαλλίας για τη Βελτίωση των Συνθηκών Εργασίας (A.N.A.C.T.) η οποία ιδρύθηκε το 1973.

Αποστολή αυτής της Υπηρεσίας είναι η στήριξη των επιχειρήσεων και των κοινωνικών εταίρων στη διαδικασία προσαρμογής τους στις νέες συνθήκες. Με μια σειρά παρεμβάσεων προτείνονται τρόποι βελτίωσης του εργασιακού περιβάλλοντος με την εφαρμογή κατάλληλων πρακτικών για την αναβάθμιση τόσο της εργασίας όσο και της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται: “η εργασία βρίσκεται στο κέντρο οποιασδήποτε αλλαγής”. Η αρχή αυτή αποτελεί το κεντρικό σημείο προς το οποίο συγκλίνουν οι δράσεις της. Για το λόγο αυτό οι παρεμβάσεις της A.N.A.C.T. έχουν ως στόχο να βοηθήσουν την προσαρμογή της εργασίας στα νέα δεδομένα.

Η A.N.A.C.T. είναι ένας τριμερής επιστημονικός φορέας που τελεί υπό την αιγίδα του γαλλικού Υπουργείου Εργασίας. Διαθέτει Διοικητικό Συμβούλιο στο οποίο συμμετέχουν εκπρόσωποι των εργοδοτών, των εργαζομένων, εκπρόσωποι διαφόρων Υπουργείων (εργασίας, βιομηχανίας, γεωργίας, μεταφορών και τουρισμού), εκπρόσωπος του οικονομικού και κοινωνικού συμβουλίου αλλά και διάφορες εξέχουσες προσωπικότητες όπως γενικοί διευθυντές τραπεζών, καθηγητές πανεπιστημίων κλπ.

Οι παρεμβάσεις της A.N.A.C.T. διακρίνονται σε:

- Παρεμβάσεις μικρής διάρκειας οι οποίες διαρκούν 5 μόνον ημέρες και παρέχονται δωρεάν προς τις επιχειρήσεις. Οι παρεμβάσεις αυτές μπορεί να είναι είτε διαγνωστικές, προσπαθώντας να εντοπίσουν τις αιτίες κάποιου συγκεκριμένου προβλήματος στην επιχείρηση, είτε να έχουν ως στόχο την αξιολόγηση

των αποτελεσμάτων μετά από την εφαρμογή μιας αλλαγής μέσα στον εργασιακό χώρο.

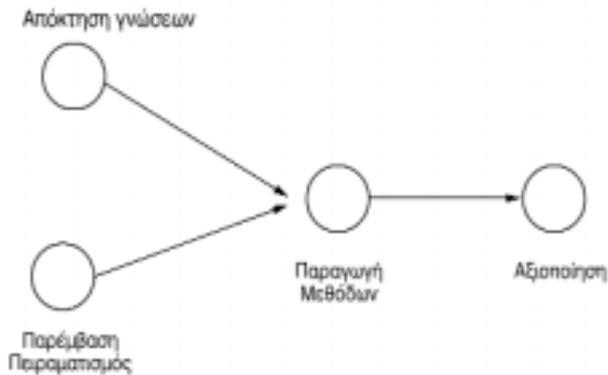
- Παρεμβάσεις μεγάλης διάρκειας που ζητούνται από τις επιχειρήσεις και για τις οποίες η A.N.A.C.T. αμοιβάται. Επιλέγονται δε κατά τέτοιο τρόπο ώστε να βρίσκονται σε αρμονία με το γενικότερο πρόγραμμα δράσης της Υπηρεσίας, που είναι διαρθρωμένο σε τέσσερις συνδεδεμένους άξονες πάνω στους οποίους λειτουργεί η A.N.A.C.T.: υγεία κατά την εργασία, σύλληψη διαφόρων συστημάτων, οργάνωση της εργασίας και δεξιότητες των εργαζομένων.
- Τέλος η A.N.A.C.T. αναλαμβάνει την αξιολόγηση διαφόρων φακέλων υποψηφιότητας που σχετίζονται με τη παροχή επιχορηγήσεων προς τις επιχειρήσεις για τον οικονομικό και κοινωνικό εκσυγχρονισμό τους.

Σχηματικά ο τρόπος δράσης της A.N.A.C.T. είναι ο εξής:

Η A.N.A.C.T. δηλαδή ακολουθεί μια πολυεπιστημονική προσέγγιση των ζητημάτων που σχετίζονται με την εργασία. Πρέπει εξάλλου να αναφερθεί ότι η λογική των παρεμβάσεων είναι τέτοια ώστε τα αποτελέσματά τους να μπορούν να χρησιμοποιηθούν από πολλούς χρήστες μέσω ενός δικτύου επικοινωνίας-πληροφόρησης.

Η λογική αυτή παρουσιάζεται στο κάτωθι σχέδιο:

Εκτός αυτών των δραστηριοτήτων η Εθνική Υπηρεσία της Γαλλίας για τη Βελτίωση των Συνθηκών Εργασίας συμμετέχει στην υλοποίηση συγκεκριμένων δράσεων που ενδιαφέρουν κάποιο κλάδο οικονομικής δραστηριότητας μετά τη σύμφωνη γνώμη των οργανώσεων εργοδοτών και εργαζομένων. Τέτοιου είδους δράσεις μπορεί να είναι οι εξής: εκπόνηση μελετών, συγγραφή μεθοδολογικών οδηγιών για διάφορα επαγγέλματα, κατάρτιση, αξιοποίηση ερευνητικών πορισμάτων κλπ.

Ενώπιον του νέου ανταγωνιστικού περιβάλλοντος η Α.Ν.Α.Σ.Τ. με τις παρεμβάσεις της συμβάλλει αποφασιστικά στην προσπάθεια για εκσυγχρονισμό της εργασίας μέσα στις επιχειρήσεις προωθώντας συγχρόνως τον κοινωνικό διάλογο για τη βελτίωση των μεταβλητών που προσδιορίζουν το εργασιακό περιβάλλον. ■

Διεθνές Κέντρο Πληροφοριών Επαγγελματικής Ασφάλειας και Υγείας (CIS)

Το Διεθνές Κέντρο Πληροφοριών Επαγγελματικής Ασφάλειας και Υγείας (CIS) είναι τμήμα του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας (ILO) με έδρα τη Γενεύη της Ελβετίας.

Το CIS ιδρύθηκε το 1959 με σκοπό τη συλλογή πληροφοριών, για την επαγγελματική ασφάλεια και υγεία, που εκδίδονται σε όλο τον κόσμο. Μεταξύ του 1959 και του 1973, το CIS εξέδωσε τις πληροφορίες αυτές ως σετ βιβλιογραφικών καρτών. Αποδέκτες ήταν συνδρομητές από όλο τον κόσμο. Το 1973, οι πληροφορίες αυτές οργανώθηκαν με ηλεκτρονικό υπολογιστή, πράγμα που αποτέλεσε καινοτομία στην παροχή υπηρεσιών πληροφόρησης. Έκτοτε, συνεχίζει να παρέχει αυτή την υψηλού επιπέδου βάση δεδομένων. Οι νέες πληροφορίες που προστίθενται στη βάση αυτή, δημοσιεύονται στο δίμηνο δελτίο του CIS, "Safety and Health at Work". Τα τελευταία χρόνια το CIS εκδίδει και πλήρη κείμενα με πρακτικές πληροφορίες για την επαγγελματική ασφάλεια και υγεία και παρέχει επίσης γενικές πληροφορίες σε ειδικά θέματα.

Κύριος στόχος του CIS είναι να αποτελεί μία παγκόσμια υπηρεσία συλλογής και διάδοσης πληροφοριών για την πρόληψη των εργατικών ατυχημάτων και επαγγελματικών ασθενειών. Για την επίτευξη αυτού

του στόχου έχει τη βοήθεια περισσότερων από 120 εθνικών ιδρυμάτων απ' όλο τον κόσμο, τα οποία ασχολούνται με την επαγγελματική υγεία και ασφάλεια στις χώρες τους. Στα πλαίσια αυτά, το Ελληνικό Ινστιτούτο Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας είναι Συνεργαζόμενο Κέντρο του CIS.

Για επικοινωνία με το Κέντρο:

Ταχυδρομική Διεύθυνση: ILO-CIS
CH-1211 Geneva 22
Switzerland

Τηλέφωνο: +41 22 799 6740

Φαξ: +41 22 799 8516

E-mail: cis@ilo.org

Ίντερνετ: <http://www.ilo.org/cis>

ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ για ΕΡΓΑΣΙΑ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ

του Χρήστου Α. Ιωάννου *

Έχει σχέση η επικείμενη ένταξη της δραχμής στη ζώνη του Ευρώ, που καθιστά τη χώρα πλήρες μέλος της ΟΝΕ, με την υγιεινή και ασφάλεια της εργασίας; Μα και βέβαια έχει άμεση σχέση. Ενώ το εύρος και το βάθος της κοινωνικής Ευρώπης παραμένει θέμα αντιπαραθέσεων, συζητήσεων και διαπραγματεύσεων, οι συνθήκες εργασίας αποτελούν, βάσει των ελαχίστων ευρωπαϊκών προδιαγραφών, μία σταθερά της Ενιαίας Αγοράς (δηλ. της Οικονομικής Ένωσης) που από 1-1-2001 θα λειτουργεί και με Ενιαίο Νόμισμα (δηλ. ως Νομισματική Ένωση).

Η ΟΝΕ προϋποθέτει ενιαίες ρυθμίσεις. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται ελάχιστες ενιαίες ρυθμίσεις και στον κοινωνικό τομέα: στο θέμα των συνθηκών εργασίας, της ελεύθερης διακίνησης και των ίσων ευκαιριών. Οι ενιαίες ελάχιστες ρυθμίσεις στον κοινωνικό τομέα, αποτελούν προϋπόθεση για την αποφυγή του κοινωνικού ντάμπινγκ, δηλαδή την αποφυγή ανταγωνισμού στο εσωτερικό της ενιαίας αγοράς μέσω και βάσει υποδεέστερων συνθηκών παραγωγής και εργασίας για το εργατικό δυναμικό.

Η έννοια του κοινωνικού ντάμπινγκ είναι χρήσιμη για την αξιολόγηση της κοινωνικής πολιτικής, εθνικής και ευρωπαϊκής, στην περίοδο της ΟΝΕ. Αν και προέρχεται από την βιβλιογραφία περί διεθνούς εμπορίου, στην Ευρωπαϊκή συζήτηση ήλθε μαζί με τη Συνθήκη της Ρώμης (1957) και επανήλθε στις αρχές του 1990 με αφορμή την Ενιαία Αγορά. Πέρα από, και παρά, τις διαφορετικές προσεγγίσεις, η εναρμόνιση των συνθηκών εργασίας, βάσει ελαχίστων προδιαγραφών για την υγιεινή και την ασφάλεια της εργασίας, θεωρήθηκε ως στοιχειώδης και βασική προϋπόθεση της κοινωνικής πολιτικής στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Εξ' ου και η Οδηγία Πλαίσιο και οι ειδικές Οδηγίες - με τις οποίες έχει πλέον εναρμονισθεί (μέσω Προεδρικών Διαταγμάτων) και η ελληνική νομοθεσία.

Η εναρμόνιση της εθνικής νομοθεσίας με τις ελάχιστες προδιαγραφές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις συνθήκες εργασίας αναβάθμισε τις εθνικές προδιαγραφές για τα εργασιακά πρότυπα. Δηλαδή περιόρισε τις δυνατότητες να αποτελεί η χώρα μας, στα πλαίσια της ΟΝΕ, οικονομία που ανταγωνίζεται «ασκώντας» κοινωνικό ντάμπινγκ. Ενώ σε άλλους τομείς της ευρωπαϊκής πολιτικής θα μπορούσε κανείς να εντοπίσει συνέπειες και ρυθμίσεις που μπορούν να κριθούν αρνητικά, στην περίπτωση της εισαγωγής των ελαχίστων προδιαγραφών για

την υγιεινή και την ασφάλεια της εργασίας οι συνέπειες ήταν και είναι θετικές. «Επιβάλλουν» τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας και των εργασιακών προτύπων.

Οι ελάχιστες ευρωπαϊκές προδιαγραφές ήρθαν να καλύψουν ένα έλλειμμα εθνικής πολιτικής στον τομέα των συνθηκών εργασίας. Η ρύθμιση των συνθηκών εργασίας είναι μία αρκετά παραμελημένη πλευρά του εθνικού συστήματος εργασιακών σχέσεων. Παρά το γεγονός ότι οι πρώτες ρυθμίσεις ανάγονται, σχεδόν ένα αιώνα πριν, στις αναγεννητικές προσπάθειες του Ε. Βενιζέλου, τις τελευταίες δεκαετίες το πολιτικό σύστημα δεν κατόρθωσε να παράγει αποτελεσματική πολιτική για τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας. Μετά τη μεταπολίτευση η έκθεση ΡΙΑCT (με την ευθύνη του Γ. Σπυρόπουλου) και οι διεκδικήσεις ενός μαχητικού συνδικαλιστικού κινήματος έθεταν το θέμα για μια πολιτική βελτίωσης των συνθηκών εργασίας. Το πολιτικό σύστημα υποχρεώθηκε να ανταποκριθεί με την ψήφιση, μεταξύ άλλων, του Νόμου 1568/85 και την έκδοση Προεδρικών Διαταγμάτων και Υπουργικών Αποφάσεων (κατά κανόνα υπό την πίεση Διεθνών Συμβάσεων και Ευρωπαϊκών ρυθμίσεων). Μπορούμε όμως να πούμε ότι ανταποκρίθηκε έγκαιρα και αποτελεσματικά;

Η πολιτική για τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας προϋποθέτει νομοθετικό έργο, αλλά ταυτόχρονα, η κατανόηση της πολιτικής μόνο ως νομοθετικού έργου δεν βοηθά. Για τη διαπίστωση του ελλείμματος εθνικής πολιτικής βελτίωσης των συνθηκών εργασίας, πρέπει να λάβουμε υπόψη την έλλειψη έγκυρου συστήματος για την αξιολόγηση των επιδόσεων: στατιστικές επαγγελματικών ατυχημάτων και ασθενειών για όλους τους κλάδους και τα ασφαλιστικά ταμεία, που να οδηγούν και στον ορισμό ετήσιων στόχων της πολιτικής. Πρέπει επίσης να λάβουμε υπόψη τις παράπλευρες παραμορφώσεις που είχαν δημιουργηθεί και δεν άρθηκαν, στις εργασιακές σχέσεις και στο ασφαλιστικό σύστημα αντιστοίχως: με την επέκταση των επιδομάτων ανθυγιεινής εργασίας (10-20% της αμοιβής) ως υποκαταστάτων των ελλείψεων στις συνθήκες εργασίας και την πρόωρη συνταξιοδότηση λόγω αναπηρίας (19% έως 30% των νέων συνταξιούχων του ΙΚΑ μετά και πριν το 1990).

Οι επιδόσεις του συστήματος εργασιακών σχέσεων όσον αφορά τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας, όσο

αυτές μπορούν να μετρηθούν (ατυχήματα, ασθένειες) δεν πρέπει να θεωρούνται ικανοποιητικές. Η νομοθετική εναρμόνιση με τις ελάχιστες προδιαγραφές της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η αρχή για την πραγματική εναρμόνιση. Αν το έλλειμμα πολιτικής εξακολουθήσει να υφίσταται, και εάν συνεχισθεί η απουσία συνεργειών μεταξύ των τομέων της κοινωνικής πολιτικής που αφορούν τις συνθήκες εργασίας (ασφαλιστικό σύστημα, σύστημα υγείας, σύστημα εκπαίδευσης), θα έχουν ως αποτέλεσμα η πραγματική εναρμόνιση με τις ελάχιστες προδιαγραφές της ΟΝΕ να καθυστερεί - και το κοινωνικό ντάμπινγκ να λειτουργεί.

Το προβλεπόμενο από το νόμο 1568/85 σύστημα βελτίωσης των συνθηκών εργασίας, επί του οποίου στηρίχθηκε και η εναρμόνιση με τις ελάχιστες προδιαγραφές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, παρουσιάζει σοβαρές ελλείψεις. Εμπνεόμενο κυρίως από το Γερμανικό σύστημα προβλέπει τη λειτουργία Ιατρών Εργασίας, Τεχνικών Ασφαλείας και Επιτροπών Υγιεινής και Ασφάλειας των εργαζομένων. Οι ελλείψεις δημιουργούνται καθώς, μεταξύ άλλων, η Ιατρική της Εργασίας ουσιαστικά έχει μείνει εκτός ΕΣΥ (όπως και η πρωτοβάθμια πρόληψη για της Υγείας). Το Σύστημα Υγείας έχει δύο τμήματα - το ΕΣΥ και το ΙΚΑ, και στο ΙΚΑ η Ιατρική της Εργασίας είναι επίσης περιθωριακή. Ανάλογα, η Ασφάλεια της Εργασίας έχει μείνει στα περιθώρια του συστήματος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Έτσι, οι χρηματοδότες του ασφαλιστικού συστήματος - δηλ. επιχειρήσεις και ασφαλισμένοι - επιβαρύνονται με το κόστος που προκύπτει από την έλλειψη πολιτικής, και από την έλλειψη των προϋποθέσεων για λειτουργία της πρόληψης. Ταυτόχρονα η απουσία πρόληψης και η ασύμμετρη πληροφόρηση των εργαζομένων που χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες υγείας οδηγεί στον πολλαπλασιασμό του κόστους, οικονομικού και ψυχολογικού. Από την άλ-

λη πλευρά η λειτουργία των Επιτροπών ΥΑΕ εμπλέκεται με την νομοθετική πολυθεσμία των εργασιακών σχέσεων και αφορά τις σχετικά λίγες μεγάλες επιχειρήσεις. Οι εργασιακές σχέσεις του πλήθους των μικρών επιχειρήσεων δεν είχαν βρεθεί στο κέντρο της ανάλυσης και του σχεδιασμού σύγχρονης πολιτικής ανθρωπίνων πόρων.

Παρά τα ελλείμματα της πολιτικής, ο κόσμος της εργασίας (μορφές απασχόλησης, τύπος συμβάσεων, χρόνος εργασίας, συστήματα διοίκησης, περιεχόμενο επαγγελματών, τεχνολογίες παραγωγής κλπ) αλλάζει, μαζί με την οικονομική-βιομηχανική δομή, και στη χώρα μας. Η σύγκλιση και η πλήρης ένταξη στην ΟΝΕ προκαλούν μεγάλη αναδιάρθρωση στον καταμερισμό των ανθρωπίνων πόρων κατά τομέα και κατά κλάδο. Παραρροσιακοί κλάδοι εντάσεως εργασίας φθίνουν και μετατρέπονται σε εντάσεως κεφαλαίου. Οι μεγάλες επιχειρήσεις που προσανατολίζονται, στα πλαίσια αγορών διεθνώς εμπορευσίμων αγαθών, στον εκσυγχρονισμό και στην ανταγωνιστικότητα, μέσω επενδύσεων, εισαγωγής καινοτομιών και νέων τεχνολογιών, σύγχρονων συστημάτων διοίκησης, μέσω πιστοποιήσεων για την ποιότητα και το περιβάλλον, βελτιώνουν και τις συνθήκες εργασίας. Αρκούμενες στην αναζήτηση του προστατευτισμού και της μόνιμης κρατικής ενίσχυσης (μέσω και της ανοχής υποβαθμισμένων συνθηκών εργασίας) δεν θα είχαν ελπίδα. Οι μικρές επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν περισσότερο έντονα την ανάγκη της προσαρμογής. Όπως υποστηρίζει επί σειρά ετών η Ευρωπαϊκή Επιτροπή οι κανόνες για τη βελτίωση της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων θα ενδυναμώσουν την ανταγωνιστικότητα και των ΜΜΕ.

Η επιτελούμενη αναδιάρθρωση των επιχειρήσεων και της εργασίας δεν μπορεί να θεωρείται αυτόνομη. Η κοινωνική πολιτική για τις συνθή-

κες εργασίας οφείλει να έχει εξειδικευμένους στόχους και να απαντά στο εξής ερώτημα: σε ποιο πρότυπο εργασιακών σχέσεων θα βασίζεται η επιδιωκόμενη οικονομική ανάπτυξη; Η «Ποιότητα στην Εργασία για Εργασία Ποιότητας» είναι η στρατηγική επιλογή για μία οικονομία που θα καλύπτει τις ανάγκες και της ανταγωνιστικότητας και των πολιτών της. Το σύστημα της πολιτικής για τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας πρέπει να επανασχεδιασθεί σε αυτήν την κατεύθυνση, ώστε να αποφευχθεί η εκδήλωση του κοινωνικού ντάμπινγκ μεταξύ των χωρών του Ευρώ, μεταξύ περιφερειών των χωρών της Συνοχής (των λιγότερο αναπτυγμένων οικονομιών της ΕΕ), αλλά και περιφερειών της ίδιας μας της χώρας. Η δημογραφική και παραγωγική συρρίκνωση των περιφερειών και η υψηλή ανεργία επιδεινώνουν το εργασιακό περιβάλλον.

Στις εργασιακές σχέσεις, στο τρίγωνο «αμοιβή, απασχόληση, συνθήκες εργασίας», οι συνθήκες εργασίας κατείχαν και κατέχουν την τρίτη θέση. Η αμοιβή της εργασίας ήταν, σε συνθήκες υψηλού πληθωρισμού, η προεξάρχουσα ενασχόληση των συλλογικών εργασιακών σχέσεων. Η ανεργία είναι σήμερα το υπ' αριθμόν ένα πρόβλημα. Όμως η ριζική λύση τόσο στο θέμα των αμοιβών όσο και στο θέμα της απασχόλησης συνδέεται με τις στρατηγικές επιλογές της χώρας, και των περιφερειών της, στον τομέα των συνθηκών εργασίας. Γι' αυτό το Γ' ΚΠΣ δεν πρέπει να μοιάζει με τα Α' και Β' όσον αφορά την πολιτική για τις συνθήκες εργασίας, όπου με την εξαίρεση του Επιχειρησιακού Προγράμματος Βιομηχανίας του Β' ΚΠΣ, από τα λοιπά Επιχειρησιακά Προγράμματα Υγείας και Ανθρωπίνων Πόρων απουσίαζαν οι συνθήκες εργασίας. ■

* Ο Χρήστος Α. Ιωάννου είναι Οικονομολόγος (Ph.D.), Γενικός Διευθυντής του ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε.

Οδηγία 1999/77/ΕΚ της Ε.Ε.

Με την Οδηγία 1999/77/ΕΚ της Επιτροπής της 26ης Ιουλίου 1999 γίνεται η έκτη προσαρμογή στην τεχνική πρόοδο του παραρτήματος Ι της οδηγίας 76/769/ΕΟΚ του Συμβουλίου περί προσεγγίσεως των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που αφορούν περιορισμούς κυκλοφορίας στην αγορά και χρήσεως του αμιάντου.

Σύμφωνα με αυτή το παράρτημα Ι της οδηγίας 76/769/ΕΟΚ προσαρμόζεται στην τεχνική πρόοδο όπως καθορίζεται στο παράρτημα της παρούσας οδηγίας.

Τα κράτη μέλη πρέπει να συμμορφωθούν με την παρούσα οδηγία το αργότερο πριν από την 1-1-2005. Έως τότε δεν μπορούν να επιτρέψουν νέες εφαρμογές του χρυσουλιτικού αμιάντου στο έδαφός τους.

Νέα Οδηγία Seveso II

Κοινή Υπ. Απόφαση 5697/590/2000 “Καθορισμός μέτρων και όρων για την αντιμετώπιση των κινδύνων από ατυχήματα μεγάλης έκτασης σε εγκαταστάσεις ή μονάδες λόγω ύπαρξης επικίνδυνων ουσιών” (Φ.Ε.Κ. 405/Β/29-3-2000).

Με την απόφαση αυτή αντικαθίστανται οι ΚΥΑ 18187/272/1988 και 77119/4607/1993 και γίνεται η εναρμόνιση της εθνικού δικαίου με τις διατάξεις της Οδηγίας 96/82/ΕΚ (Seveso II) “για την αντιμετώπιση μεγάλων ατυχημάτων σχετιζόμενων με επικίνδυνες ουσίες”. Σκοπός είναι η λήψη των αναγκαίων μέτρων για την πρόληψη των ατυχημάτων μεγάλης έκτασης που σχετίζονται με επικίνδυνες ουσίες και για την ετοιμότητα αντιμετώπισης τέτοιων συμβάντων. Η απόφαση εφαρμόζεται στις εγκαταστάσεις όπου υπάρχουν επικίνδυνες ουσίες. Ως “**ύπαρξη επικίνδυνων ουσιών** νοείται η πραγματική ή προβλεπόμενη παρουσία τους στη μονάδα ή η παρουσία ουσιών που τεκμαίρεται ότι μπορούν να δημιουργηθούν από μια χημική βιομηχανική διαδικασία εκτός ελέγχου σε ποσότητες ίσες ή ανώτερες από τα όρια

που αναφέρονται στο Παράρτημα Ι της απόφασης”. Οι υποχρεώσεις του υπεύθυνου της εγκατάστασης, των αρμόδιων Υπουργείων και των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων για την πρόληψη και αντιμετώπιση των ατυχημάτων μεγάλης έκτασης, αναλύονται σε συγκεκριμένα άρθρα της απόφασης. Τα σημαντικότερα αυτών αφορούν: στην Κοινοποίηση, στην Πολιτική πρόληψης μεγάλων ατυχημάτων, στην Μελέτη ασφαλείας, στα Σχέδια Έκτακτης Ανάγκης, στα Πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα (φαινόμενο domino), στο Σχεδιασμό χρήσεων γης, στην Ενημέρωση του κοινού, στις Πληροφορίες που πρέπει να παρέχονται μετά από μεγάλο ατύχημα, στους Ελέγχους και στις Επιθεωρήσεις, στις Κυρώσεις σε περίπτωση μη εφαρμογής της απόφασης κ.α.

ΔΙΕΘΝΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

1. 5-6 May 2000, Madrid, Spain
“Bioeffects of Transient EMF Exposure”
organised by COST 244 bis, CNIRP.
Further inform.: Dr. Joselyne Leal, Jefe Servicio Bioelectromagneti, Dept. Investigacion. Hosp. Ramon y Cajal, 28034, Madrid, Spain. Fax: +34-91-3368171,
E-mail: joselyne.leal@hrc.es
2. 8-11 May 2000, Birmingham, UK
“Safety and Health at Work 2000”
exhibition by UK trade and professional OSH institutions (IOSH, BSIF, ROSPA)
Further inform.: Fax: +44-181-207-5599
Internet: <http://www.hs-expo.com/>
3. 30 May -3 June 2000
16th Congress of European Association for Cancer Research, Porto Carras Hotel Χαλκιδική.
Τηλ.: 031-257128, 243588
E-mail: gsamaras@med.auth.gr
forup@otenet.gr
4. 6-9 June 2000, Lille, France, 26th **National Congress of Occupational Medicine “Towards a New Century of Work and Health”** organised by Association de Gestion Sante Travail Institut de Medecine du travail du Nord de la France.
Fax: (33)32044-55-65
E-mail: congres.medtrav@wanadoo.fr
5. 22-23 June 2000, Dublin, Ireland
“e-OSHE World: Seeing the Future, 4th International Occupational Safety, Health and Environment Information Conference”, organised by Sheila Pantry Ass. Ltd in cooperation with the European Foundation for the Improvement of Living and Working and the Health and Safety Authority, Ireland.
Further inform.: Sheila Pantry Ass. Ltd, 85 the Meadows, Todwick, Sheffield S26 1JG, UK.,
Fax: +44-1909-772829
E-mail: seilapantry@comuserve.com
Internet: <http://panizzi.shef.ac.uk/EOSHE>
6. 17-20 September 2000, Imperial College of Science, Technology and Medicine, London, UK. EUROTOX 2000, XXXVIII European Congress of Toxicology
“Toxicology in the Third Millennium: protecting human and environmental health”.
Fax: 44(0)208-661-9036
E-mail: info@conforg.com
Internet: <http://www.eurotox2000.org/>

ΕΘΝΙΚΑ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

7. 16-20 Μαΐου 2000, **26ο Ετήσιο Πανελλήνιο Ιατρικό Συνέδριο**, Ξενοδοχείο Hilton, Αθήνα, Πληρ.: 01-7211845, 7243161, Fax: 01-7215082
8. 25 Μαΐου 2000, Ημερίδα «**Τσιμεντοβιομηχανία και Διαχείριση Ειδικών και Επικίνδυνων Αποβλήτων**», Αθήνα. Αίθουσα εκδηλώσεων ΤΕΕ, Γρ. επιστημονικού έργου. Τηλ.: 3291252-4
9. 25-28 Μαΐου 2000, Έκθεση και Διεθνές Συνέδριο «**Πρόληψη-Υγεία 2000**», Αθήνα. Κλειστό Κολυμβητήριο Ολυμπιακού Σταδίου ΟΑΚΑ, Mgate Event Management Sa. Τηλ.: 01 6231263, Fax: 01 6233340, **E-mail:** Info@mgate-event.gr
Internet: <http://mgate-event.gr/>

Βιβλιοπαρουσίαση

Τίτλος: ENCYCLOPAEDIA OF OCCUPATIONAL HEALTH AND SAFETY

4th Edition, Γενεύη 1998, Τόμοι 4

Επιμέλεια: Jeanne Mager Stellman, Εκδότης: Διεθνές Γραφείο Εργασίας (ILO)

Το 1919, έτος ίδρυσης του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας (Δ.Γ.Ε.), αποφασίστηκε σε διεθνές συνέδριο εργαζομένων η ανάθεση στο Δ.Γ.Ε. σχεδίασης καταλόγου με τις κύριες παραγωγικές διαδικασίες που εθεωρούντο επικίνδυνες για την υγεία των εργαζομένων. Δεδομένης της πολυπλοκότητας του θέματος, ο κατάλογος εξελίχθηκε σε εγκυκλοπαίδεια.

Η απόφαση εκείνη για τη δημιουργία της *Εγκυκλοπαίδειας* του Δ.Γ.Ε. συνέβαλε στην καθιέρωση της επαγγελματικής υγείας και ασφάλειας ως ξεχωριστού διεπιστημονικού πεδίου.

Η πρώτη έκδοση κυκλοφόρησε το 1930 και περιελάμβανε περισσότερα από 400 άρθρα για συγκεκριμένες βιομηχανίες και κινδύνους επαγγελματιών.

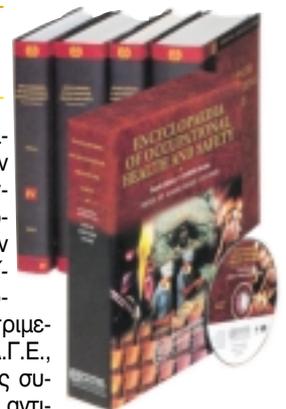
Πάνω από τα μισά ήταν αφιερωμένα σε χημικές ουσίες.

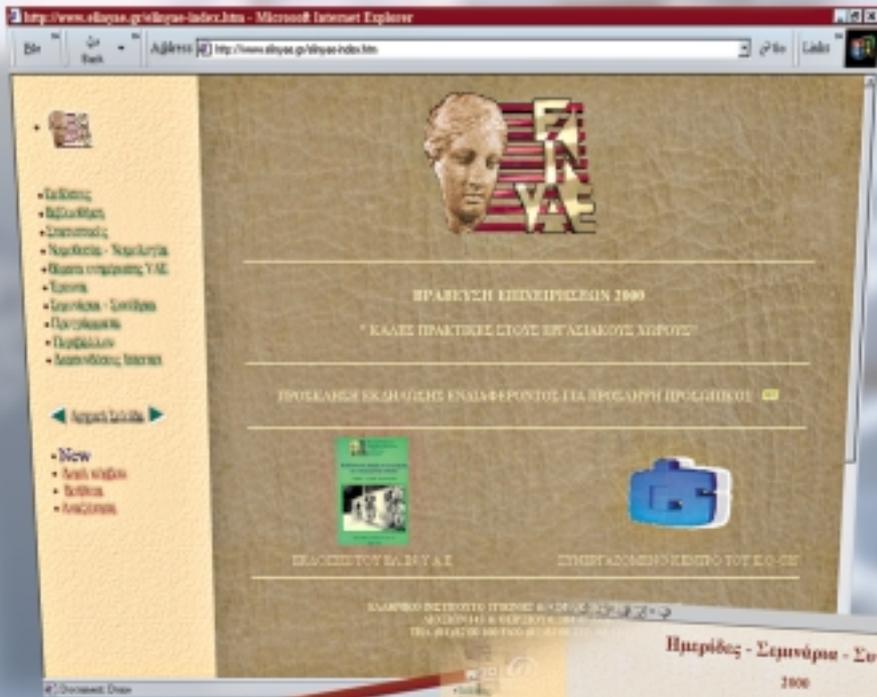
Η νέα τέταρτη έκδοση εμπεριέχει περισσότερα από 100 κεφάλαια, τα οποία περιλαμβάνουν πάνω από 1000 άρθρα. Ο οδηγός χημικών παρέχει πληροφορίες για 2000 και πλέον ουσίες. Παρουσιάζονται με λεπτομέρεια επαγγελματικοί κίνδυνοι σε συγκεκριμένες βιομηχανίες, θέματα ιατρικής και υγιεινής της εργασίας, όπως και θέματα κοινωνικής πολιτικής.

Η *Εγκυκλοπαίδεια* είναι η έκδοση του Δ.Γ.Ε. με τη μεγαλύτερη κυκλοφορία. Έγκυρη και εύχρηστη, αποτελεί θεμελιώδες σημείο αναφοράς για την προαγωγή της επαγγελματικής υγείας και ασφάλειας σε παγκόσμιο επίπεδο.

Από την πρώτη έκδοση, το Δ.Γ.Ε.

βασίστηκε σε ειδικούς απ' όλο τον κόσμο, για τη συγγραφή και αξιολόγηση των άρθρων της *Εγκυκλοπαίδειας*. Αντικατοπτρίζοντας την τριμερή δομή του Δ.Γ.Ε., στους συγγραφείς συμπεριλαμβάνονται αντιπρόσωποι κυβερνήσεων, οργανώσεων εργοδοτών και εργατικών συνδικάτων. Για την τέταρτη έκδοση συνεισέφεραν ειδικοί από περισσότερες των 50, χώρες. Πρακτικά, σχεδόν κάθε μείζων οργανισμός και ακαδημαϊκό ίδρυμα που ασχολείται με την επαγγελματική υγεία και ασφάλεια, βοήθησε στη δημιουργία της.

www.elinyae.gr

πληροφόρηση μέσω ίντερνετ

πληροφόρηση μέσω ίντερνετ